

474: Salgın Sebebiyle Cuma'yı Evde Kılabilir miyiz?

Tarık Ebu Abdullah

10 Nis, 2020

<https://ilimvecihat.com>

SORU

Selamun aleykum ve rahmetullahi ve berekatuhu. Sorum şeyhim Tarık Ebu Abdullah (*hafizahullah*)a. Rabbim ayaklarınızı sabit kılsın sizlere güç kuvvet ve sebat versin amin. Türkiye’de şuanda covid-19 salgını sebebi ile cuma namazları ne diyanet camiilerin de nede mahalle mescidlerin de kılınmaktadır. Bizler 5-6 arkadaş toplanıp evlerde cuma namazı kılabilir miyiz? Hükmü nedir? Kılamaz isek sebebi nedir, buna engel olan şey nedir?

CEVAP

Ve aleykumusselam ve rahmetullahi ve beraketuhu. Hamd Allah’a mahsustur.

Âmin. Rabbim seninde ayaklarına sebat versin ve rızasına muvaffak kılsın. Sonra...

Muhterem kardeşim Cuma namazı müstakil bir ibadettir, Şari’nin beyan ettiği kendine mahsus ahkâmı vardır. Bunun için diğer namazlara kıyaslayarak hakkında hükümlere varmak caiz değildir.

Cuma namazının kişi üzerine vacip olması için Şari diğer farz namazlarından farklı bazı şartlar getirmiştir. Bu şartlardan kimisinde ulema ittifak etmiştir ve kimisinde ihtilaf etmişlerdir. Nassla sabit olan şartlar şunlardır:

İmam Ebu Davud (*rahimehullah*)’ın Tarık bin Şihab (*radiyallahu anhu*)’dan ihraç ettiği hadiste Rasûlullah (*sallallahu aleyhi vesellem*) şöyle buyurdu:

الْجُمُعَةُ حَقٌّ وَاجِبٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ فِي جَمَاعَةٍ إِلَّا أَرْبَعَةً عَبْدٌ مَمْلُوكٌ أَوْ امْرَأَةٌ أَوْ صَبِيٌّ أَوْ مَرِيضٌ

“Cuma, cemaat olarak her müslümanın üzerine vacip bir haktır. Dördü müstesna: Köle, kadın, çocuk ve hasta.”

Ve İmam ed-Derakutni (*rahimehullah*)’ın Cabir bin Abdullah (*radiyallahu anhuma*)’dan ihraç ettiği hadiste Rasûlullah (*sallallahu aleyhi vesellem*) şöyle buyurdu:

مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَعَلَيْهِ الْجُمُعَةُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ إِلَّا عَلَى مَرِيضٍ أَوْ مُسَافِرٍ أَوْ امْرَأَةٍ أَوْ صَبِيٍّ أَوْ مَمْلُوكٍ

“Allah’a ve ahiret gününe iman edene Cuma günü Cuma namazı farzdır. Hasta, yolcu, kadın, çocuk ve köle müstesnadır.”

Buna göre Cuma namazın vucup şartları şunlardır:

Bir: Cemaat

İki: Hür olmak

Üç: Erkek olmak

Dört: Baliğ olmak

Beş: Hasta olmamak. Burada hastalık onu cumaya gitmekten engelleyecek ağırlıkta hastalık olması lazımdır.

Bu şartta iki mesele var:

Birinci mesele: Hastalığı kendisini Cumaya katılmaktan engelleyen şeri maniyse hastalığı sebebiyle başkalarına zarar verecekse evlasıyla Cumaya katılmaktan manidir.

İkinci mesele: Ulemadan bazıları hasta olmama şartına umumen Cumaya iştirak etmeyi zorlaştıran mazeretleri kıyaslamışlardır. Mesela yol güvenliği veya zalimin zulmünden korkmak gibi ve başka durumlarıda Cumaya gitmemeye mazeret kabul etmişlerdir.

Altı: Mukim olmak

Bu şartlar bir kişide varit olduğunda üzerine Cuma namazı vacip olur. Bununla beraber bu şartlardan bazıları aynı zamanda sıhhati için de şarttır ve bazıları değildir.

Bir: Cemaat cumanın hem vucup ve hem sıhhat şartıdır. Yani bir baliğ, hür, sağlıklı, mukim erkek Cuma namazını kendi başına kılsa sahih değildir. Çünkü Cuma namazının sahih olması için cemaat şarttır. Bu durumda üzerine vacip olan öğlenin farzıdır. Cemaat kaç kişiyle var olur konusunda ulema çok ihtilaf etmiştir. Muhtar olan üç ve fazlasıyla var olmasıdır.

İki: Hür olmak vucup şartıdır ama sıhhat şartı değildir. Yani baliğ, erkek, sağlıklı ve mukim olan köleye Cuma namazı vacip değildir. Lakin sıhhat şartlarına haiz olanlarla beraber kıldığı takdirde Cuma namazı sahihtir.

Üç: Aynısı kadın, buluğa girmemiş çocuk, hasta ve yolcu için de geçerlidir. Bunlar üzerine Cuma namazı vacip değildir. Lakin sıhhat şartlarına haiz olanlarla beraber kıldıkları halde Cuma namazları sahih olur ve öğlenin farzı üzerlerinden sakıt olur.

Niye? Çünkü asıl olan öğlen vaktinin farzıdır. Lakin Şari Cuma gününe mahsus bir namaz vaz etmiştir ve bu namazı mahsus şartlara bağlamıştır. Bu şartlar tahakkuk ederse öğlenin farzının yerine kendine mahsus ahkâmıyla Cuma namazı farz olur. Yani vaktin namazı olur. Bunun delili hem Sünnet ve hem icmadır. Şayet kişi meşru bir sebepten ötürü Cuma namazını kılamazsa Cumayı değil öğlenin farzını kılar. Veya gecikir ve Cuma cemaatine yetişemezse Cumayı değil öğlenin farzını kılar. Veya Cumayı kıldıktan sonra abdestsiz olduğunu hatırlarsa Cumayı değil öğlenin farzını kılar. Zira o vakitte aslen emredilmiş olan öğlenin farzıdır. Şari'nin vaz ettiği şartlar tahakkuk ederse Cuma namazı öğlenin farzı yerine geçer. Şartlar tahakkuk etmediği durumda geçmez ve kişi asıl ile yani öğlenin farzıyla mükellef olur.

Kovid-19 salgını sebebiyle Cuma namazını evde kılmaya gelince, hayır bu caiz değildir. Bunun başlıca iki sebebi vardır:

Bir: Çünkü bu durumda Cuma namazının vacip olması için şartlar tahakkuk etmemiştir. Salgının ölümcül tehlikesi cumanın vacipliğine manidir. Bunun için kişi Cuma namazıyla değil öğlenin farzıyla mükelleftir. Şayet vaktin farzı olan öğlen namazının yerine onun için farz olmamış Cumayı kılsa vaktin farzını kılmamış olur.

İki: Desen ki *“Ben evde yalnız kılmayacağım cemaatle kılacağız. Hepimiz hür, baliğ, erkek ve mukimiz.”* Derim ki: Yine de evde kılmanız sahih olmaz. Çünkü ev Cuma namazı için salih bir yer değildir. Cuma namazı kılınacak yer her Müslümana açık ve Müslümanların güven içinde toplanabilecekleri bir yer olmalıdır. Bunun delili Cuma namazındaki cemaat şartıdır. Çünkü bu şartla her Müslüman muhataptır. Ve hususen Cumada bütün Müslümanlar muhataptır. Bunun için Asr-ı saadette Medine de birden fazla mescit olmasına rağmen ve her birinde vakit namazları kılınırken Cuma namazı sadece bir yerde kılınırdı. Ve bunun için Cuma namazına mahsus bir yerde ihtiyaç olmadan birden fazla Cuma cemaati olmak caiz değildir. Ve bunun için bazı âlimler imamın (*devlet*) varlığını ve iznini veya şehir ve benzeri yerleşik yeri veya mescitte kılınmasını şart getirmişlerdir.

Evet! Mescid Cuma namazı için şart değildir. Ama evde kılınmasına da hiçbir âlim cevaz vermemiştir. Zira bu Cumanın teşri gayesine ve nebevi Sünnet'e ve sahabenin ameline ve umumen ümmetin ameline muhaliftir. Cuma namazının evlerde veya gizli, kapalı yerlerde kılındığı ne zaman nerede görülmüş?

Dolayısıyla evlerde veya benzeri Cumanın maksadına münafi yerlerde cumanın kılınması caiz değildir. Cuma'nın vucup ve sıhhat şartları tahakkuk

etmediği hallerde vacip olan öğlenin farzıdır. Allahu A'lem.